

23. Rusecki I. Historia Czudownego obrazu Matki Bogej Sokalskiej./ Innocenty Rucecki OFM. – Kalwaria Yebgydowska, 2000. – 12 st.
24. Лужницький Г. Словник чудотворних богородичних ікон / Г.Лужницький. – С. 153–188.
25. Kurpiak Wojciech. Czestochowska Hodegetria / Wojciech Kurpiak. – Łodz – Pelplin : Wydawnictwo Konserwatorow dyei Sztuki, Wydawnictwo Bernardinum, 2008. – 299 st.
26. Мельник А. Мати – Марія – Матінка наша. / О.А.Мельник. – Рогатин, 1926. – 151 с.
27. Kurpiak Wojciech. Czestochowska Hodegetria / Wojciech Kurpiak. – Łodz – Pelplin : Wydawnictwo Konserwatorow dyei Sztuki, Wydawnictwo Bernardinum, 2008. – 299 st.
28. Там само.
29. Там само.
30. Там само.
31. Александрович В. Образотворчі напрями в діяльності майстрів західноукраїнського малярства XVII – XVII століть./ Володимир Александрович. // Записки НТШ. – Том ССХХVII. Праці секції мистецтвознавства. – Львів, 1994. – С. 58–87.

В статье впервые рассматривается икона Богородицы Одигитрии с монастыря сестёр Василианок в с. Сасове Золочевского района Львовской области, как вариант белзко – честоховской иконы. Касаемся истории монастыря, связанной с этой иконой. Акцентируется внимание на ее художественные особенности, а так же рассматривается авторский способ золотничества атрибутированной шаты. Способом сравнительного анализа с иконами – копиями или списками, обозначается время происхождения памятки. Вычисляются приблизительные географические пределы и временные возможности творения авторов живописи и серебряной шаты Сасовской иконы. Неизвестная до этого времени памятка входит в научное пользование рядом с малоизвестными иконами копиями – списками белзко – честоховской иконы.

Ключевые слова: Сасовская чудотворная икона Богородицы Одигитрии, монастырь сестёр Василианок в Сасове, церковные визитации, шаты икон, церковное золотничество, чудотворная икона белзко – честоховской Богородицы Одигитрии.

In the present article one finds a serious attempt to examine the miraculous icon of the Mother of God – Odyhitria, a variant of the miraculous icon of Beltz–Czestochowa, from the Basilian Sisters monastery in the village of Sasiv, Zolochiv county, L'viv oblast. The author presents a brief history of this monastery and the icon. Emphasis is made on the painting particularities and the goldsmith's style employed in the icon's golden vestment-cover. Utilizing a comparative analysis with other icons of this type, one is able to deduce the approximate date of the icon. One also discovers possible geographic and time origins of the creative works of the iconographer and goldsmith. The up to now unknown icon is introduced into the fine arts and cultural world along with other poorly known and unknown copies of the Beltz – Czestochowa icon.

Key words: the Sasiv miraculous icon of the Mother of God – Odyhitria, the monastery of the Sisters of St. Basil the Great in Sasiv, ecclesial visitations (official visit by church authorities), icon vestment, church goldsmith, the miraculous icon of the Mother of God – Odyhitria of Beltz – Czestochowa.

УДК 7.071.2

Катерина Борцова

УКРАЇНСЬКА ТЕМАТИКА В ТВОРЧОСТІ М.САМОКИША

В статті аналізується графічні роботи М.С.Самокиша до альбому «Із української старовини». Розглядаються основні періоди в творчості майстра, пов'язані з українською тематикою. Досліджуються композиційні прийоми використані художником.

Ключові слова: альбом, українське козацтво, графічна серія, коло.

Тема пов'язана з історією України хвилювали Миколу Семеновича Самокиша (1860–1944 рр.) протягом всього його творчого життя. Захопленню цією тематикою сприяло саме походження художника – один з його прадідів – Самокиша, був козаком та мав офіцерський чин у царській армії. В дитячі роки М.С.Самокиш приїжджав до діда з бабою у Носівку, де заслуховувався розповідями про подвиги запорізьких козаків [2, с. 21]. На канікулах писав етюди на теми з життя українських селян, у студентському гуртку вивчав історію України. У чорновому зошиті, датованому 1883 роком, збереглося декілька нарисів батальних сцен із зображенням військових походів запорожців, замальовками різної зброї [8, с. 42]. Будучи вже досвідченим митцем, він товаришував із видатним

українським істориком та етнографом Д.І.Яворницьким. Ця дружба сприяла поглибленню знань М.С.Самокиша у галузі історії та культури українського козацтва. Про зацікавленість цієї тематикою свідчать велика кількість дореволюційних акварелей та малюнків художника, картини, написані в Україні, монументальні роботи, виконані разом з С.І.Васильківським.

Хоча творче життя М.С.Самокиша до 1918 року головним чином протікало у Петербурзі, Україна завжди займала визначне місце в його роботах. Так, ще в молоді роки він написав картину «Українська четвірка». Відомі й графічні роботи, як то акварель «Козак на коні» створена ще в 1889 році [7, с. 14].

Мистецтвознавцям насамперед широко відомі живописні роботи М.С.Самокиша, присвячені українському козацтву. Але у творчості майстра можна виділити два основні періоди, підчас яких художник плідно працював з українською тематикою. Перший, тісно пов'язаний зі співпрацею та дружбою з С. І. Васильківським та поїздками до Харкова і Полтави – починаючи із задумки у 1898 альбому «Із української старовини» і до переїзду М.Самокиша до Криму в 1918 році. В друге до цієї тематики М.Самокиш звертається вже у радянський період, починаючи з 1929 року. Якщо підчас другого періоду художник працював в основному в живописі, то в перший він займався графікою, орнаментикою та монументальним розписом. Другий, радянський період, добре вивчений і висвітлений мистецтвознавцями. Втім неможна уявити загальний творчий доробок майстра без графічних робіт, створених на початку ХХ ст. На жаль на цей час немає вагомих досліджень, присвячених графіці художника. Втім саме у графічній техніці М.Самокиш створив одну з найвизначніших серій малюнків, присвячених історії України – альбом «Із української старовини». Цей цикл має не тільки художню значимість, але і наукову, етнографічну цінність. В ньому були зібрані унікальні матеріали під безпосереднім керівництвом академіка Д.Яворницького. Дослідити ці графічні роботи, що були зроблені у перший період захоплення М.Самокиша Україною і є метою статті.

Ще в студентські роки М.Самокиш примкнув до українофільського гуртка, до якого належали П.Мартинович, О.Сластюн, С.Васильківський [3, с. 26]. Пізніше у 1912 році він вступив до художньо-літературного гуртка, який існував у Харкові та об'єднував усі мистецькі сили міста. Художньо-архітектурний відділ було створено з орієнтацією на український живопис і архітектуру. Головою гуртка було обрано друга М.Самокиша – художника С.Васильківського [5, с. 60].

Із визнаним харківським художником С.І.Васильківським М.С.Самокиша пов'язували дружні стосунки на протязі всього життя, починаючи з їх знайомства на вступних екзаменах до Петербурзької Академії мистецтв. У 1898 році разом вони задумали видати альбом малюнків «Із української старовини», у 1900 році він вийшов у світ. Ідея альбому була нав'язана шевченківською «Живописною Україною», він став її своєрідним продовженням [6, с. 36].

Підготовка альбому зайняла майже два роки. Художники працювали в музеї О.М.Поля у Катеринославі, Санкт-Петербурзькому артилерійському та Краківському музеях, вивчали зібрання клейнодів Преображенського собору в Санкт-Петербурзі, приватні збірки Г.П.Алексеева та Д.І.Яворницького [4, с. 99]. Керував і консультував їх історик, етнограф, археолог – академік Д.І.Яворницький, він же написав вступний роз'яснювальний матеріал до малюнків альбому. Біля сотні зображених предметів військового спорядження, одягу, побуту були замальовані М.С.Самокишем зі старовинних речей. Тут проявилось притаманне майстру, протягом всього творчого життя, виключне сумління у добиранні та вивченні оригінальних матеріалів для своїх творів.

Альбом складається з двадцяти одного аркуша та окремого текстового роз'яснювального матеріалу. На двадцятьох аркушах – або портрет історичної особи, або образ козака, виконані С.І.Васильківським акварельними фарбами, і малюнок пером М.С.Самокиша, що має на меті глибше розкрити образ у відповідній дії. У мистецтвознавчій літературі зустрічаються розбіжності, наприклад у монографії В.Я.Ткаченко, вказується що лише 20 малюнків створено М.С.Самокишем, насправді їх 21. Малюнок останнього аркушу альбому – «Вбитий кінь» виконав виключно М.С.Самокиш. Також він повністю оформив альбом, починаючи з обкладинки і завершуючи шрифтами та віньєтками.

Двадцять листів альбому «Із української старовини», над якими працювали і М.С.Самокиш і С.І.Васильківський, діляться на декілька тематичних груп за сюжетом, це: батальні та історичні сцени, побут козацтва, пейзажі та малюнки атрибутів. Найбільше уваги М.С.Самокиш приділив сценам із життя українського народу та зображенню різних військових атрибутів. С.І.Васильківський зробив двадцять акварельних портретів у повний зріст, з натури або по музейним матеріалам. Його акварелі гармонійно з'єднуються з малюнками пером М.С.Самокиша. В альбомі використано п'ять

видів розташування акварельних портретів: внизу аркуша ліворуч та праворуч, угорі аркуша ліворуч та праворуч та по центру угорі. З'єднуючи свої роботи художники розділили малюнки на рівномірні групи: по п'ять із портретами внизу зліва і права, по чотири угорі зліва та права та два аркуша із аквареллю по центру. Цей факт вказує на те, що в альбомі немає випадкових композицій, кожен елемент має своє місце.

Починаючи працювати над альбомом М.С.Самокиш вже мав великий досвід в ілюстративній роботі, комплексному оформленні книг. Він вже був визнаним майстром книжної графіки. За плечима художника було оформлення більш ніж п'ятнадцяти вагомих видань та незчисленні роботи у журналах. Тому до роботи над альбомом М.С.Самокиш приступив вже з повністю сформованою художньою мовою та образним сприйняттям. Зважаючи на це у деяких композиціях видання можна знайти аналогію із попередніми роботами майстра та виділити серію художніх прийомів, притаманних автору.

Серед композиційних рішень виявлені деякі найбільш поширені. Так на другому аркуші альбому, присвяченому Богдану Хмельницькому, він зображає військо, що вирушає у похід за своїм гетьманом. Постаті на роботі складаються в колону, яка в свою чергу створює діагональ, що йде з верхнього лівого кута аркуша. Лінія горизонту, до якої направлена діагональ, завищена, фігура вершника на першому плані максимально наближена до глядача. Використовуючи такий ракурс майстер посилює перспективне скорочення. Постать Богдана Хмельницького виокремлено – це головна дійова особа, тому художник ретельно опрацює усі деталі одягу, зброї. Весь композиційний простір аркуша займає колона козачого війська. М.С.Самокиш не приділяє увагу навколишньому середовищу, тільки злегка позначає горизонт та тінь, що падає.

Майже таку композиційну схему ми бачимо в ілюстрації «Виїзд Олексія Михайловича на полювання» до книги М.І.Кутепова «Великокнязівське, царське та імператорське полювання на Русі». Тут теж використовується діагональ, що йде від лінії горизонту. На першому плані так само зображено головну дійову особу – царя Олексія Михайловича, його постать максимально наближена до глядача. Різниця в роботах лише у напрямі руху – на малюнку із альбому «Із української старовини» колона рухається з дальнього лівого кута у нижній правий, а у ілюстрації до книги М.І.Кутепова – в дзеркальному відображенні. Така композиція з використанням діагоналі зустрічається і в пізніших роботах М.С.Самокиша («Відступ» із книги «1904 – 1905. Із щоденника художника»). На всіх малюнках попереду на коні виступає головна дійова особа, а за нею, зменшуючись до горизонту, слідує колона людей.

Посилання на попередні ілюстративні роботи можна знайти і в інших композиціях. Дуже схожій прийом використовує М.С.Самокиш в малюнках альбому «Із української старовини», що зображають атрибути козачого військового побуту та в ілюстративних вставках до книги Г.Радде «23000 миль на яхті «Тамара»». Це характерний композиційний прийом художника – використання елементів окружності. Навіть деякі живописні роботи майстра мають форму тондо («Материнство» 1911 р.). Починаючи із книги Г.Радде «23000 миль на яхті «Тамара»» майже у кожній ілюстративній роботі М.Самокиш у різних варіантах задіює окружність. Іноді вона слугує формою композиційної площини (листівка видавництва Ільїна, віньєтки у книзі М.Кутепова «Великокнязівське, царське та імператорське полювання на Русі»), інколи розімкнутий круг, позначений лінією додає декоративності та пов'язує малюнок із шрифтовим набором (віньєтки та ілюстрації у книзі М.Кутепова «Великокнязівське, царське та імператорське полювання на Русі»). Найчастіше художник комбінує зображення внесене в окружність, або у півколо із малюнком нічим необмеженим, вільно розташованим на аркуші (ілюстрації до книг М.Кутепова, Г.Радде, листівки із зображенням кавалергардів для видавництва Фельтена). Альбом «Із української старовини» не став винятком – на малюнках 12, 13, 14, 16, 19 та 20 аркушу також задіяні елементи кола.

По присутності цього прийому роботи майстра навіть діляться за жанровим спрямуванням. У ілюстративних творах на історичну тематику, коли митець працював з архівами, фотографіями, музейним матеріалом часто зустрічається такий прийом із використанням кола (альбом «Із української старовини»). Натомість у батальних роботах автор віддає перевагу прямокутній картинній площині або м'якому з'єднанню країв малюнка із білим полем аркуша («1904 – 1905. Із щоденника художника», серія «1812» для журналу «Нива»). У баталіях митець насамперед прагнув передати нестримний рух бойових дій, тому обмеження колом не підходило, бо стримувало динаміку твору.

Особливо влучно художник використовує окружність у графічних аркушах із пейзажем (листи № 12, 13, 16 та 19). В цих роботах небо має форму півкола, такий прийом відповідає символіці, адже

коло – це символ неба. Так майстер за допомогою поєднання композиційного прийому та символіки підкреслює сюжетну наповненість роботи.

М.Самокиш, окрім малюнків створив для альбому обкладинку та шрифтові елементи. Сюжет обкладинки є характерним для художника – вершник, у даному разі козак, що мчить безкрайнім степом. Постать вершника максимально наближена до глядача, складається враження що вона немовби зараз вирветься за межі картинної площини. Цьому враженню сприяє не тільки розташування козака але і обраний ракурс, адже глядач дивиться на нього дещо знизу. Таке зображення у різних інтерпретаціях буде зустрічатись на обкладинках пізнішого періоду, як то: «І-й Нерчинський полк Забайкальського козачого війська», обкладинка журналу «Нива» 1912 р., у книгах М.Горбань «Козак і воївода» та Л. і М.Старицьких «Перед бурею». Отже починаючи з альбому «Із української старовини» художник використовує цей образ саме для обкладинок.

Образ козака став символом, який повністю відповідає духу історії України. Мистецтвознавець М.Безхутрий писав про нього: «... друзі разом співали пісні, думи і навіть прозові перекази про славне запорізьке лицарство, про великомученицю Україну. І Самокишеві уявилась вона козаком на баскому коні із списом у руках та шаблюкою при боці. Він, козак той, мчить степом, стривожений і рішучий. За ним – пошматоване небо в загравах. Попереду колючі терни-будяки.» [4, с. 102].

В зібранні Харківського художнього музею знаходиться ескіз обкладинки книги «Перед бурею» Л. і М.Старицьких створений у 1930 році. Митець, як і в композиції обкладинки альбому «Із української старовини» звертається до динамічної композиції, відтвореної за допомогою однієї стрімкої постаті вершника, що навіть не скаче, а летить не торкаючись земної поверхні. Як і в альбомі козак займає майже весь простір, його постать наближена до глядача. На обох обкладинках фігури зображені на фоні збуреного неба, що складається зі смуг різної ширини і кольору. Напрямок смуг – з верхнього краю роботи до лінії горизонту, підкреслює перспективу та додає ще більшої динаміки композиції.

На обкладинці книги «Перед бурею» М.Самокиш додає ще одну постать на другому плані та змінює напрям руху. Але загальне відчуття нестримності руху залишається. На обох роботах зображено характерний образ «самокишевського» коня.

На першому плані композиції обкладинки альбому «Із української старовини» художник зображає чортополох, що гармонійно з'єднується із заголовком. М.Самокиш зупинив свій вибір саме на цій рослині не випадково, адже вона має символічне значення, а художник багато працював над геральдикой. У християнстві його пов'язують із терновим вінком та емблемою мучеництва за віру [9, с. 384]. Отже зображення чортополоху доречно, зважаючи на складну долю українського народу. Також девіз «Нікому не вдасться образити мене або нашкодити мені безкарно» та зображення рослини є емблемою Лицарів Ордену Чортополоху [1, с. 241]. Символічний образ козака з обкладинки зробленої М.Самокишем немовби промовляє до глядача ти самі слова.

Практично для кожної книги, яку оформлював художник, він створював шрифтові композиції, та нажаль на відміну від Г.Нарбути так і не зробив окремої гарнітури. Так і в альбомі «Із української старовини» М.Самокиш розробляє шрифтові елементи – додає староруському уставу витягнутих пропорцій популярного на той час шрифту «модерн», поєднуючи сучасність та історичне минуле.

Слідом за альбомом «Із української старовини» М.Самокиш і С. Васильківський видають альбом «Мотиви українського орнаменту». Підштовхнула до цієї роботи М.Самокиша харківська виставка українського народного мистецтва, що відбулась у 1902 році. Альбом складається з 40 таблиць, де у відповідності до форми, техніки і кольору зафіксовані орнаменти з оригінальних старовинних вишивок та тканин. Замальовки художник робив безпосередньо на виставці, а також у Київському історичному та Полтавському музеях, у приватних зібраннях, в селах України [8, с. 44]. З приводу часу видання альбому зустрічаються хибні данні, як то у монографії В.Ткаченко [8, с. 117]. Дійсно малюнки для нього художник робив у 1902–1904 роках та виданий він був лише 1912 році у Празі, а не Санкт-Петербурзі.

М.Самокиш та С.Васильківський мріяли про створення власного українського видавництва у Харкові. Ця ідея з'явилась у митців після того як вони довго шукали видавництво для свого альбому та нарешті зробили це власним коштом [3, с. 26]. На обкладинці значиться лише фамілія М.Самокиша, навіть указано, що склад видання знаходиться у нього в квартирі.

Наприкінці 20-х років в українській літературі та загальних науках посилюється інтерес до вітчизняної історії. В цей період почалась робота по створенню наукового курсу історії України, видаються історичні романи та повісті. Було піднято питання про необхідність розвитку історичного жанру в українському образотворчому мистецтві [8, с. 86]. З 1928 року М.Самокиш щороку приїжджав у Харків для роботи, а з 1938-го проводив тут по півроку. В цей період він задумав та

створив цикл творів на теми з історії України. Саме в 30-ті роки ХХ ст. тема історії українського козацтва отримала другий розквіт у творчості майстра. Безумовно, на звернення до цієї теми вплинула і запроваджена радянською владою політика «українізації», що сприяла розвитку саме національної тематики в мистецтві. Хоча наслідки цієї політики дуже суперечливі, але у випадку М.Самокиша, вона стала імпульсом для нового звернення до історії свого народу.

Вже зрілий майстер створює серію масштабних живописних полотен, в яких розкриває тему історії українського козацтва. Поряд з живописними роботами («В'їзд Богдана Хмельницького в Київ у 1648 р.», «Бій Максима Кривоноса з Ієремією Вишневецьким») М.Самокиш працює і в графіці, це переважно підготовчі малюнки до великих полотен (серія «Селянська війна на Україні в XVII ст.»). До їх числа належать написана в 1930 році акварель «Битва повсталих селян з польськими панамі». В цій роботі художник повертається до сюжету, який він вже використав для альбому «Із української старовини».

Однією з найвизначніших картин цього періоду є «Бій Максима Кривоноса з Ієремією Вишневецьким», написана в 1934 році [6, с. 84]. В колекції Харківського художнього музею зберігається акварельний малюнок (ескіз?) до цієї картини.

Головною з рис, притаманних творчому процесу М.Самокиша, є скрупульозність у вивченні архівних, музейних матеріалів, збирання предметів української етнографії. Цією попередньою, суто дослідницькою роботою пояснюється те, що графічні роботи М.Самокиша, окрім властивим їм високим образотворчим якість, справляють таке сильне враження своєю правдивістю та життєвістю. Дуже типовим в цьому відношенні є малюнок тушшю «Сутичка запорожців з татарами» (1930 р.), що також знаходиться у фондах Харківського художнього музею.

На цій графічній роботі зображене Запорізьке військо в усій його красі. Один з головних образотворчих засобів художника – це виразне штрихування. Вміло покладений твердою рукою майстра штрих підкреслює динаміку бою. Кут під яким нанесені штрихи підкреслює загальний напрям руху в творі – зліва направо. Цьому напрямку в роботі підкорюється все: штик, який направив козак в бік татарина; хмари куряви, що здійнялись навколо батальної сцени та навіть гілки дерева, що росте обабіч, ніби злегка нахилились в право. Більш щільний штрих на передньому плані та майже непомітний, десь ближче до лінії горизонту створює тривимірний простір у роботі.

В той же час, віддаючи стільки сил та часу станковому мистецтву, М.Самокиш не залишав роботу в галузі журнальної та книжкової ілюстрації. Можна сказати, що не було жодного українського видавництва та журналу, в якому б він не брав участі [8, с. 87]. У цей час історія та побут України дали багато тем М.Самокишу як художнику-ілюстратору.

Висновки. Аналізуючи творчий спадок М.Самокиша можна зробити висновок, що тема українського козацтва та історії України, займає одне з найважливіших місць та є невід'ємною частиною творчої особистості митця.

У ході дослідження було виділено два основних періоди, коли митець плідно працював над українською тематикою: з 1898 по 1917 рік та з 1929 до 1941 року. У перший період художником створені: альбом «Із української старовини», монументальні розписи та роботи у царині орнаментики. Відзначається вплив українського художника і друга М.Самокиша – С.Васильківського. У другий період художник займається переважно живописом, це полотна зроблені на замовлення влади.

Особливу цінність становлять графічні роботи створені для альбому «Із української старовини». Малюнки альбому поділяються на декілька тематичних груп за сюжетом, це: батальні та історичні сцени, побут козацтва, пейзажі та малюнки атрибутів. Найбільше уваги М.Самокиш приділив сценам із життя українського народу та зображенню різних військових атрибутів.

Визначено композиційні прийоми, притаманні творчості автора: діагональні композиції; використання елементів кола у різноманітних варіаціях; посилення динаміки за допомогою різкого ракурсу, максимального наближення постаті першого плану до глядача.

В ілюстративних роботах на історичну тематику, коли митець працював з архівами, фотографіями, музейним матеріалом використовується прийом із задіюванням кола. У батальних роботах (особливо у «репортажних» замальовках) він віддає перевагу прямокутній картинній площині та м'якому переходу малюнка у біле поле аркуша.

У розробці шрифтів для альбому «Із української старовини» художник з'єднує елементи староруського уставу із витягнутими пропорціями популярного на той час шрифту «модерн», поєднуючи сучасність та історичне минуле.

Образ використаний для обкладинки є характерним для художника – вершник, у даному разі козак, що мчить верхи. Також в композицію введені елементи символіки. Починаючи з цього альбому М.Самокиш використовує образ вершника (козака) для обкладинок книг.

1. Encyclopedia Britannica 11th ed. – London : Cambridge University Press, 1911. – Knighthood and Chivalry. – 560 p.
2. Безхутрий М. Народжений вдруге / М.Безхутрий . – К. : Веселка, 1971 р. – 222 с.
3. Бурачек М. Українське малярство М.Самокиша / М.Бурачек . – Харків : Рух, 1930. – 40 с.
4. Васильковский С. Из украинской старины / С.И.Васильковский, Н.С.Самокиш, Д.И.Яворницький. – СПб. : издательство А.Ф.Маркса, 1900. – 100 с.
5. История города Харькова XX столетия / А.Н.Ярмыш, С.И.Посохов, А.П.Эпштейн и др. – Харьков : Фолио, 2004. – 686 с.
6. Полканов О. Микола Семенович Самокиш. Життя та творчість / О.Полканов . – Сімферополь : Крымиздат, 1960. – 119 с.
7. Портнов Г. Н.С.Самокиш / Г.Портнов . – М. : Советский художник, 1954. – 79 с.
8. Ткаченко В.Я. Н.С.Самокиш. Жизнь и творчество 1860–1944 / В.Я.Ткаченко. – М. : Искусство, 1964. – 130 с.
9. Энциклопедический словарь Брокгауза и Эфрона: В 86 т. – СПб., 1890–1901. – Т. 34.

В статье анализируются графические работы Н.С.Самокиша к альбому «Из украинской старины». Рассматриваются основные периоды в творчестве мастера, связанные с украинской тематикой. Исследуются композиционные приемы использованные художником.

Ключевые слова: альбом, украинское казачество, графическая серия, окружность.

In the article analysed graphic works of M.S.Samokish to the album «From Ukrainian old times». Are examined basic periods, related to the Ukrainian subject. Are probed the composition utilized an artist.

Key words: album, ukrainian cossacks, graphic series, circumference.

УДК 7.075

Катерина Гай

ХУДОЖНІ ГАЛЕРЕЇ У КОНТЕКСТІ АРТ-РИНКУ УКРАЇНИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ. (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВОВА, КИЄВА ТА ОДЕСИ)

У статті проаналізовано передумови виникнення арт-ринку України, зокрема мистецьку ситуацію в основних культурних центрах: Києві, Львові та Одесі. Визначено роль перших мистецьких галерей та центрів сучасного мистецтва у розвитку арт-ринку України вказаного періоду.

Ключові слова: арт-ринок України, сучасне мистецтво, художні галереї, центри сучасного мистецтва.

Художнє життя кожного періоду є складним історико-культурним явищем, що включає різноманітні мистецькі події – виставки, діяльність творчих об'єднань, часописи, художню критику тощо, детальне дослідження яких має на меті не тільки здійснити реконструкцію подій, але й розкрити певні закономірності розвитку мистецтва, виявити визначальні структурні властивості художньої культури певного часу. Власне таке дослідження сприяє кращому розумінню сучасної ситуації у культурно-мистецькому середовищі, дозволяє визначити передумови її формування, а отже і перспективи розвитку, що і зумовлює актуальність пропонованої статті.

Об'єктом дослідження є арт-ринок України кінця ХХ – початку ХХІ ст., предметом – діяльність мистецьких галерей та центрів сучасного мистецтва на території України вказаного періоду.

При розгляді вказаної проблематики головними питаннями є сфера суспільного існування мистецтва, діалогу між ним та його сучасниками, формування комерційної співпраці представників ринку. Важливим у цьому сенсі є період 1990 – 2000-х рр., який допомагає точно відтворити атмосферу мистецького життя цього часу. Складність його аналізу пов'язана з характерною для початку ХХІ ст. різноманітністю мистецьких напрямків, зміною соціальних функцій мистецтва,